

Het was in 2011 dat we de landelijke Oneg sjabbat groots vierden in de LJG Amsterdam. Ik herinner me nog heel goed hoe het zoveel mensen nauwer betrok bij onze kehilla en kehillot, en de koepel waaronder we werken: het Verbond voor Progressief Jodendom.

Tijdens iedere Oneg sjabbat, ook hier in Dieren, in welke kehilla die ook plaatsvindt, is het altijd verbindend om zo bij elkaar te zijn, en een impuls te geven aan de beleving van ons Jodendom, zeker nu ook in deze moeilijke tijden, waarbij het weer duidelijk is na de ramp van 7 oktober, dat het geen automatisme is dat je joods of Israëli bent. Het is en blijft vechten voor onze identiteit, om te mogen zijn die we zijn, tegen de verdrukking in. Antizionisme is het moderne antisemitisme geworden. Joden mogen er nu zgn. wel zijn, maar als je liefde voor Israël, onze joodse staat hebt, ben je plotseling medeplichtig aan een genocide in Gaza, die geen genocide is. Een verschrikkelijke oorlog, maar gericht op het uitschakelen van de daders van 7 oktober, en de daders van alle aanvallen op Israël, op onze joodse staat, die er volgens velen niet mag zijn, net als wij, zoals ons dat in het verleden overduidelijk is gemaakt.

Waarom noem ik 2011? Omdat ik toen net uit Polen terugkwam van een rabbijnen conferentie van de EUPJ in Warschau voor de landelijke oneg sjabbat. Nu lijkt het op eenzelfde situatie. Een maand geleden was ik weer in Polen, waar het meest onvoorstelbare doel van de nazi's werd uitgevoerd en bijna werd bereikt. Ik was daar een week met 70 politiemensen, een educatieve reis georganiseerd door het Joods Politienetwerk samen met de Anne Frankstichting, die ik mocht begeleiden. Ongelooflijk indrukwekkend, ook om te zien dat er in het stadje Oswiecim, Auschwitz, een sjoel is, waar joodse culturele activiteiten georganiseerd worden, waar lezingen gehouden worden en een museum is ingericht over de joodse gemeenschap van voor de oorlog, nota bene in Auschwitz zelf. Maar, vandaag zijn er geen Joden meer in deze stad. Hier en daar is er voorzichtig ontluikend joods leven, van Polen die nu hun joodse achtergrond, na het Nazisme en het Communisme, toch weer aan het herontdekken zijn. Maar de meesten die er komen zijn toeristen, gasten, die komen, de kampen bezoeken, kijken en weer weg gaan naar hun eigen land.

In 2011 vertelde ik over het museum in aanbouw in Warschau precies aan de rand van het oude Getto van Warschau: Polin. Nu is dit indrukwekkende museum al sinds 2013 geopend en laat het het joodse leven vanaf het allereerste begin in Polen zien, tot nu. Er woonden toen 3 miljoen Joden, heel veel dorpen en steden waren voor het grootste deel joods. Waar het kan, is men weer voorzichtig aan het bouwen, maar het joodse leven van de Polen speelt zich met name af in de musea en in tot museum gemaakte sjoels, zoals de sjoel in het plaatsje Oswiecim en dat zal nooit meer een levende joodse gemeente huisvesten.

Ook hier in Nederland hebben we een Joods Museum, het woord historisch is er uitgehaald, want wij kunnen *Baroech Hasjeem* wel bouwen aan de overgebleven joodse gemeenschap in ons land. Wij hebben 10 Progressief of Liberaal Joodse gemeenten, van klein naar groot, van stabiel, naar groeiend. Zeker ook na 7 oktober merken we in de grote steden dat er een groei is, die er overigens al decennia lang

is. Mensen zoeken de warmte en verbinding, en juist mensen, die ergens een joodse achtergrond hebben, en hun wortels willen herontdekken, en die de verbinding weer zoeken, en wij als rabbijnen stimuleren dat ook.

De parasjiot van deze weken, ook die van deze sjabbat, gaan over het organiseren van ons volk, vanuit de vervolging in Egypte, naar de toekomst in ons eigen land, tijdens die 40-jarige tocht door de woestijn. Iedereen was daarbij hard nodig, om zijn of haar eigen aandeel te geven, ten behoeve van het groter geheel. Die tocht zijn wij nog altijd aan het maken, het is een metafoor voor ons moderne Liberaal of Progressief Jodendom in Nederland, zoals ik dat ook 13 jaar geleden in 2011 heb verteld.

Die tocht gaat ook door een woestijn, die soms heel mooi is met oases en prachtige kleuren, en soms heel dor is, waardoor water nodig is om te blijven bestaan, of waardoor je verder moet trekken om weer op vruchtbare bodem te komen. Alles rondom de kern: Rondom Tora in al zijn facetten, staan rabbijnen en leraren, staan bestuurders en leden, om ervoor te zorgen dat die kern in tact blijft en heel voorzichtig meegenomen wordt vanuit het pijnlijke verleden, via vandaag, naar de toekomst. Soms wordt het misjkan, dat heiligdom, dat steeds megedragen werd met de Twee Stenen tafelen, neergezet en blijft het lange tijd staan, maar vaak is het juist in beweging, is er vooruitgang, progressie. Het wordt heel voorzichtig opgepakt, met moed, beleid en trouw, zodat het niet kan vallen, door mensen die weten wat ze doen, en het wordt verder gedragen, steeds verder, weg van de onderdrukking en onvrijheid van Egypte, naar de toekomst toe in ons joodse land van belofte, richting de Verlossing.

Daaromheen zien we een heleboel verschillende mensen, die meehelpen om de kern van onze expeditie te beschermen en te dragen, doordat ze op de een of andere manier betrokken zijn: Orthodoxe Joden, Conservatieven, liberalen, progressieven, reconstructionisten, renewals, seculieren, culturelen, ja zeker ook zionisten, en nog veel meer. Gegroepeerd rondom dat Heilige der Heiligen. Als je het bekijkt op kehilla nivo: mensen die heel actief betrokken zijn, mensen die vaak naar sjoel komen, mensen die 3x per jaar naar sjoel komen, mensen die naar culturele, sociale of educatieve activiteiten komen, mensen die nergens naar toe komen, maar wel lid zijn en contributie betalen, omdat ze het belangrijk vinden dat dat misjkan door anderen beschermd en gekoesterd wordt en verder kan op de reis naar de toekomst. Mensen die joods begraven willen worden, gewoon vanuit hun gevoel en omdat dat niet met hun ouders kon gebeuren. Mensen die alleen naar de 'life cycle events' komen. Mensen die hun kinderen naar Talmoed Tora brengen. Of anderen, die we niet kunnen indelen rond die kehilla, maar die verderaf staan, die toekijken, of als je goed kijkt zelfs met hun rug naar ons toestaan, omdat ze niet weten waar de sjoel is en ze hem zoeken, en zich afvragen of ze er wel bij kunnen of willen horen. Ook na 7 oktober de vele Israëli's die in Nederland wonen, en eigenlijk niet gewend zijn aan het idee van een kehilla.

Toch ook sinds 7 oktober, weten sommigen de weg wel te vinden naar onze gemeenten, maar soms hebben ze onze hulp nodig. Maar waarom is er een ramp voor nodig? We zullen veel actiever beleid moeten voeren om hen actief te betrekken op een positieve joodse, warme manier. De sjoel met de Aron hakodesj is de kern, en daaromheen zijn we veel meer: een breder joods community center van de plaats en de regio waar we zijn gevestigd.

Wij, de Progressief en Liberaal Joodse gemeenten van het Verbond hebben door goed leiderschap erg veel bereikt. Wij mogen er trots op zijn, dat waar andere kerkgenootschappen en ook andere joodse gemeenten in ons land, gebouwen sluiten, gemeenten opheffen, en van de oude sjoels musea en culturele centra maken, wij juist gemeenten stichten en versterken. Wij nemen juist de oude sjoels die leegstonden, om er opnieuw joods leven te brengen. We bouwen soms nieuwe gebouwen, om tijdens de reis die we met elkaar maken, het oude heiligdom weer centraal te stellen, en juist geen museale sjoels zoals in Polen te gebruiken. Rotterdam en Amsterdam zijn voorbeelden daarvan. Alle andere gemeenten, met als nieuwste loten aan de boom LJG Alkmaar en Midden Nederland hebben de oude en lege sjoels van toen, weer weten om te vormen tot levende joodse gemeenten.

Het is hard werken en we moeten beleid ontwikkelen om in onze joodse supermarkten, voor oude en nieuwe joodse consumenten de hoge, duurzame kwaliteit van Jodendom op de schappen te blijven neerzetten. Zo blijft de joodse consument naar onze supermarkten komen, omdat ze er spiritueel, educatief, sociaal en cultureel beter van worden en de producten die we leveren, ook aan de volgende generaties kunnen doorgeven. Duurzame producten zijn van essentieel belang, voor ons voortbestaan en de houdbaarheidsdatum moet ver in de toekomst liggen, daarom moet het product soms aangepast worden met nieuwe additieven. Steeds weer moeten we hieraan blijven werken, en manieren ontdekken of herontdekken, om onze joodse gemeenten te blijven voeden en sterker te maken.

Al in 2011 heb ik rabbijn Elie Kaunfer uit NY geciteerd, de President en CEO van het Hadar Instituut (dat nota bene op de Amsterdam Avenue zit), dat zich al jaren toelegt op overdracht van kennis van ons joods erfgoed, in zijn boek *“Empowered Judaism”*: *“Joden zijn op zoek naar betekenis en betrokkenheid, ze zijn geïnteresseerd in de wijsheid van hun eigen erfgoed (...) Ze willen inhoud en willen vaardigheden om eigenaar te kunnen zijn van hun eigen joodse leven”*.

Vandaag is weer een kans om met elkaar hierover te spreken en plannen te maken voor de toekomst. Wij, de 10 kehillot van het Verbond, hebben elkaar nodig: om elkaar blijvend te inspireren, om elkaar te helpen, onze doelen te bereiken. Daarvoor zitten we met elkaar in dat landelijk Verbond. Daarvoor zijn we vandaag bij elkaar in deze levende oude/nieuwe sjoel van de LJG Gelderland, ook om plannen te blijven ontwikkelen en er voor te blijven zorgen dat we geen sjoels als musea maken, maar sjoels als levende en bruisende centra van Liberaal Jodendom.

Rabbijn Menno ten Brink

